

IZOBRAŽEVANJE Z ZABAVO

Edutanement – nov izraz s strokovnih konferenc in iz novejšje literature

Kdo ne pozna občutka, da nas vse prehiteva in so presenečenja na dnevnem redu? Tudi v vzgojni teoriji in praksi prihajajo nove stvari na površje in marsikaj, kar se nam je zdelo v preteklosti nepomembno, vidimo danes kot zelo pomembno. Pomislimo samo, kako nas je v začetku devetdesetih let prejšnjega stoletja, torej še pred nedavnim, presenetil izraz čustvena inteligenca. Dolgo časa smo pri vzgoji in izobraževanju (v industrijskem obdobju) prisegali na inteligentnost študenta. Učni uspeh smo gradili predvsem na osnovi racionalnih sposobnosti učečih se. Tako smo tudi izbirali ljudi bodisi pri vstopu v šolo, vpisu na fakulteto (če je bilo število vpisanih omejeno) ali pa pri sprejemu na delo. Pomen smo dajali predvsem racionalnim sposobnostim. Prve knjige o čustveni inteligenci so se pojavile v začetku devetdesetih let in so takoj doživele pravi razcvet.

Edutanement je skovanka dveh angleških besed: education (vzgoja in izobraževanje) in entertainment (zabava, razvedrilo). Izobraževanje z zabavo ali zabavno izobraževanje naj bi postalo splošno pravilo današnjega izobraževanja, ker se tako ljudje več naučijo in je učenje prijetno. Ustaljen socialni stereotip in dolga tradicija pa nas še vedno obremenjujeta s tem, da je izobraževanje lahko samo zelo resna zadeva, ker je lahko izobraževanje samo takšno. Najvestnejši andragogi se celo potrudijo, da je izobraževanje zelo resno, formalno, predpisano in strogo, ker drugega ne poznajo. Spominjam se reakcije študentov 3. letnika andragogike na Filozofski fakulteti,

UVODNIK

prof. dr. Ana Kranjc

ko sem jim kazala videoposnetke o primerih izobraževanja odraslih v Evropi. Videli so posnetke dela programa za usposabljanje andragogov, ki so nastali ob podpori Evropske unije. Videoposnetki so prikazovali »naravne« oblike izobraževanja odraslih; prijetne, uspešne in zato priporočljive. Čeprav so se študentje tega programa zelo veselili, so po nekaj videoposnetkih vzkliknili: »Kaj pa je to? A je to sploh še izobraževanje?!« Očitno je bilo, da je predstava o kakovostnem izobraževanju odraslih in sodobnih oblikah učenja zelo različna v Sloveniji in ostali Evropi. Mi smo še vedno preveč formalni. To je tudi eden od pokazateljev nižjega družbenega razvoja. Ni pomembno, po katerih poteh se ljudje učijo, ampak koliko znajo, koliko so se naučili. Danes je vedno pomembneje, da znajo. Z neverjetno naglico se namreč povečujejo socialne razlike med ljudmi, ki znajo, in ljudmi, ki ne znajo.

V novejših družbenih razmerah prihajajo bolj do izraza čustvene sposobnosti in lastnosti učenca. Pomanjkanje čustvenega zaledja zmanjša učljivost ljudi in zavira učenje. Človek s čustvenimi primanjkljaji se počuti ogroženega, njegova samozavest in samospoštovanje sta zelo nizka. Stalno se brani in odbija vse novo, kar bi moral izvedeti. Beži pred novim, beži pred odkrivanjem neznanega in vedoželjnost je pri takem človeku povsem zadušena. Učenje je vedno korak v neznano in je vedno povezano z določenim tveganjem. Ko sprejmemo, da bomo delali na nov način, zavzeli novo stališče, si zapomnili nove poda-

ike, da bomo spremenili navade in spretnosti pri upravljanju vozila itd. – nas vse to novo spravlja v napetost, ki je čustveno osiromašen človek ne more prenesti. Ker se ves čas počuti ogrožen, se stalno brani in vse novo odbija v želji, da bi bilo še naprej vse po starem. V vsakem čustveno kriznem obdobju pa se sposobnost prilagajanja okolju močno zmanjša, ker človek preveč obrambno reagira. Sodobni znanstveniki so zasluge za uspeh v karieri in življenju pripisali čustvom oziroma čustveni inteligenci osebe. Tej pripisujejo večjo moč kot vplivom okolja, čeprav so tudi ti močni. Čustveno zrel človek se bo znašel v vsaki situaciji, življenjska pot ga bo vodila do velikih uspehov ne glede na to, iz kakšnega socialno-ekonomskega sloja izhaja. Tak človek je sposoben, da hitro vsrka vse novo v okolju, se prilagaja in neprestano uči. Na svet in ljudi gleda z zaupanjem. Če te ugotovitve o čustveni inteligenci parafraziramo v smislu teorije Erika Berna (transakcijska analiza), potem so to ljudje s primerno čustveno zalogo in čustveno inteligentne osebe, ki imajo življenjske pozicije »plus, plus«. Svoj osnovni odnos do sebe in sveta opredelijo pozitivno: »Jaz sem v redu, drugi so v redu in svet je v redu. Svet ima svoje probleme, vendar me ne ogrožajo in, kar se mene tiče, bi jih lahko rešil.« Seveda je taka oseba tudi kritična in samokritična in si ne zatiska oči pred problemi v življenju in pri delu. Razlika je v tem, da je čustveno dovolj utrjena in jo problemi ne spodkopavajo v osnovni stabilnosti in osebni ravnoteži. Vsako novo znanje jo bogati, medtem ko se človek s čustvenimi primanjkljaji stalno brani in učenje odbija.

Prav za ljudi z manjšo čustveno zalogo ali v kriznih situacijah, ko je še bolj potrebno, da se osebe učijo, je pomembno, da izobraževanje poteka spontano, kot nenamensko in neformalno, ker na ta način pri ljudeh ne izzove obrambnih mehanizmov, odpora do učenja in odbijanja novega. Izobraževanje se preprosto

poveže z drugimi dejavnostmi: delom, družinskim življenjem, zabavo itd. Ljudje skoraj ne vedo, da se učijo, zato se ne upirajo. Pomembno je, da je tako učenje zelo uspešno in so učenci navdušeni, ko spoznajo, koliko novega vedo. Novo znanje jih preseneti. Poti, kako so prišli do znanja, in sam postopek niso jasni, vidni so rezultati. Ravno nasprotno od tistega, kar vidimo pri formalnem izobraževanju. Tam je vse namensko, predpisano, metode in organizacija so skrbno načrtovani. Vse je znano vnaprej, le to ne, koliko se bodo ljudje zares naučili. Allen Tough v svojih študijah ugotavlja, da se ljudje učijo pretežno neformalno. V povprečju se odrasli naučijo približno 80 odstotkov po neformalni poti in le 20 odstotkov po formalni.

Spomnimo se kitajskega filozofa Konfucija. Veliko se je ukvarjal z učenjem ljudi in ima še danes močan vpliv na tradicijo učenja na Kitajskem. Ugotovil je, da vsa negativna čustva blokirajo izobraževanje, in nasprotno: pozitivna čustva sproščajo komunikacije med ljudmi in pospešujejo učenje. Izobraževanje ob zabavi, na zabaven način se odvija v prisotnosti pozitivnih čustev. Zakaj se ne bi? Zakaj nam ne bi bilo ob izobraževanju tudi prijetno? Na Univerzi za tretje življenjsko obdobje se odvija kot izobraževanje z radostjo tudi pri nas. Odkrijmo še nove primere prijetnega izobraževanja. Je to izobraževalni turizem? Vzemimo nemški učbenik za učenje nemščine *Themen 1* in *2* in odkrili bomo karikaturu male čaravnice, pojavlja se v vseh lekcijah in učence zabava. Torej izobraževanje z zabavo!

Prof. dr. Ana Krajnc

Ana Krajnc